

ADVIES ARCHEOLOGIE

RA187 (concept)

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Gemeente	Culemborg
Plaats/locatie	N320, 8 deelgebieden
Adviesverzoek	SAB Arnhem
Contactpersoon	
Bevoegd gezag	Gemeente Culemborg
Behandelend afdeling	Stadsontwikkeling
Contactpersoon	Dhr. M. Bonouvrie, beleidsmedewerker ruimtelijke ordening/bestemmingsplannen
Deskundige archeologie	Dhr. H.J. van Oort, regioarcheoloog Regio Rivierenland
Uitvoerder onderzoek	Synthegra Archeologie (onderzoek 2012) / ACVU-HBS (2010)
Contactpersonen	Dhr. H. Leuving / Dhr. G. Boreel
Ontvangst	24 augustus 2012
Behandeling	17 september 2012
Kopie	Dhr. J. Smits (afd. Stadsontwikkeling), Mw C. Nicholson (provincie Gelderland, archeologie)

Onderwerp: Aanpassing N320, t.b.v. Provinciaal inpassingsplan

Inleiding

Voor de aanpassingen aan de N320 op het grondgebied van de gemeente Culemborg is een Provinciaal inpassingsplan (Pip) in voorbereiding. De opdracht hiervoor heeft de provincie Gelderland aan SAB Arnhem verstrekt. Inmiddels zijn voor het eerste concept van het voorontwerp enkele onderzoeken uitgevoerd waaronder een inventariserend veldonderzoek d.m.v. verkennende boringen.

Aangezien het onderzoek in het kader van een Pip is opgesteld, ligt de formele goedkeuring voor dit plan bij de provincie Gelderland, afdeling cultuurhistorie sectie archeologie. In de uitvoeringsfase zal de gemeente Culemborg bij het verstrekken van de omgevingsvergunning geconfronteerd worden met de uitkomsten van dit onderzoek. Om onvolkomenheden of tegenstrijdigheden in de uitvoering te vermijden, is afgesproken de toetsing door beide overheden gezamenlijk te laten doen. Op dinsdag 4 september is overleg gevoerd tussen mw. C. Nicholson (archeologie provincie Gelderland) en dhr. H.J. van Oort (regioarcheoloog) over de stappen die t.a.v. archeologie genomen dienen te worden. Dit is dezelfde dag teruggekoppeld aan dhr. M. Bonouvrie, namens de gemeente betrokken bij het Provinciaal inpassingsplan.

Voordat hieronder het advies t.a.v. de te nemen vervolgstappen toegelicht wordt, volgt eerst een korte samenvatting van het onderzoek.

ADVIES ARCHEOLOGIE

RA187 (concept)

Resultaten onderzoek

Voor de aanpassingen aan de N320 zijn 8 deelgebieden geselecteerd die in aanmerking komen voor archeologisch vooronderzoek. Deelgebieden 1 t/m 4 en 6 t/m 8 zijn door Synthegra onderzocht, deelgebied 5 was al in 2010 onderzocht door ACVU-HBS.

Synthegra heeft in totaal 27 boringen gezet. Voorgenomen was om in ieder deelgebied 4 boringen te zetten maar 1 boring is komen te vervallen. Er is geboord met een 7cm edelmankop, minimale diepte 2m tot maximaal 3m onder maaiveld. ACVU-HBS heeft rondom de bestaande rotonde aan de Rijksweg 7 boringen met eenzelfde boorkop. De boringen hadden een diepte van minimaal 1,20 tot maximaal 3m onder maaiveld.

Waar de oorspronkelijke afzettingen nog aanwezig waren, kwamen deze bijna geheel overeen met de bestaande kennis over de ondergrond. Dat wil zeggen, deelgebieden 1 t/m 3 liggen in de invloedssfeer van de Schoonrewoerdse stroomgordel terwijl de deelgebieden 5 t/m 8 op of langs de crevasse van de Hennisdijk liggen en deel uitmaken van de zone rond het voormalige riviertje De Meer. Bewoningssporen gaan terug vanaf het neolithicum (Schoonrewoerd), de bronstijd (Hennisdijk) of de Romeinse tijd (De Meer). In deelgebied 4 is de verwachte komklei aangetroffen. De lage verwachting van het gebied is hiermee bevestigd. Alleen in deelgebied 2 werden de verwachte afzettingen van de Schoonrewoerd niet aangetroffen; de afzettingen zijn toegeschreven aan de crevasse van Hennisdijk.

Behalve grote delen intact bodemprofiel zijn in deelgebied 7 in een vlekkerige laag op een diepte van ca 80 cm onder maaiveld enkele fragmenten (handgevormd) aardewerk geborgen. De voorlopige datering wijst in de richting van materiaal uit de periode ijzertijd (800 voor Chr.) - vroege middeleeuwen (einddatering hier 800 na Chr.). In boring 26 werd wel dezelfde vlekkerige laag (cultuurlaag?) gezien, maar vondstmateriaal ontbrak.

Het booronderzoek van ACVU-HBS leidt tot een vergelijkbare conclusie. De crevasse-afzettingen van de Hennisdijk zijn afgedekt door oeverafzettingen van de Meer, een jongere heractivering van de Hennisdijk. Menselijke activiteiten uit de periode neolithicum t/m bronstijd zijn opgeboord (houtscool en verbrande leem) evenals een cultuurlaagje in de top van de Hennisdijk crevasse. Het sediment van de Meer heeft voor een afdichting van dit prehistorische bewoningsniveau gezorgd. In de oeverafzettingen van de Meer is door langdurig aan de oppervlakte te hebben gelegen en bewoond te zijn geweest, ook hier weer een cultuurlaag ontstaan (op sommige plaatsen zelfs een tweede). Zonder vondsten is de laag relatief gedateerd vanaf de ijzertijd. Het pakket van de Meer is tenslotte afgedekt door jongere ophogingspakketten daterend vanaf de Romeinse tijd tot heden.

ADVIES ARCHEOLOGIE

RA187 (concept)

Selectieadvies onderzoeksbureau

Synthegra geeft aan dat 6 van de door haar onderzochte deelgebieden in aanmerking komt voor vervolgonderzoek (deelgebied 4 is afgefallen). Gelet op de beperkte omvang van de deelgebieden (variërend van 675m² tot 6.700m²) en de geplande ingrepen, wordt archeologische begeleiding van de werkzaamheden tijdens de uitvoeringsfase voorgesteld.

Voor ieder deelgebied is een vrijstellingslimiet opgegeven op basis van de onderzochte boringen. Deelgebied 1 kent een tamelijk ondiepe vrijstellingslimiet van 40 cm onder het maaiveld. Voor deelgebieden 7 en 8 is dat 70 cm, voor deelgebied 2 geldt 90 cm, deelgebieden 5 en 6 een meter en voor deelgebied 3 zelfs 140 cm.

ACVU-HBS gaat zelfs zo ver dat alle ingrepen in het deelgebied dieper dan een meter opgegraven dienen te worden. Over een archeologische begeleiding wordt niet gesproken. Wellicht omdat deze methode alleen onder bepaalde voorwaarden toegepast mag worden volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA).

Omdat op dit moment de concrete getallen behorende bij de ingrepen nog niet zijn vastgelegd, kan nog geen uitspraak gedaan worden of alle gebieden ook echt in aanmerking komen voor een archeologische begeleiding.

Reactie regioarcheoloog

De regioarcheoloog kan namens de gemeente Culemborg instemmen met het advies van Synthegra. Dat betekent dat geplande ingrepen die dieper reiken dan de vrijstellingslimiet in het betreffende deelgebied d.m.v. een archeologische begeleiding nader onderzocht dienen te worden. Hoewel nederzettingen die niet in situ behouden kunnen blijven, het beste af zijn met een opgraving, zal ook deelgebied 5 bij diepere verstoring dan 1m onder huidig maaiveld d.m.v. een archeologische begeleiding nader onderzocht dient te worden. Het advies van het onderzoeksbureau ACVU-HBS is hiermee niet geheel opgevolgd. Een volwaardige opgraving zou niet in verhouding staan tot de voorgenomen ingrepen.

Mochten de wegwerkzaamheden minder diep reiken dan genoemde vrijstellingsdiepten dan vallen een of meerdere deelgebieden af voor de archeologische begeleiding. Uiteraard zal een dubbelbestemming voor de locatie(s) met nader gespecificeerde vrijstellingsdiepte (afwijkend van de vigerende beleidsadvieskaart) wel gehandhaafd blijven.

Voor een archeologische begeleiding is conform KNA (versie 3.2) een Programma van Eisen verplicht (protocol 4001). Het PvE gaat uit van archeologische begeleiding KNA protocol 4004 opgraven. Dat betekent dat een uitgebreide documentatie zal worden nagestreefd en de archeologische werkzaamheden leidend zullen zijn bij de wegwerkzaamheden. De archeologen krijgen zo beter de mogelijkheden tot documentatie dan wanneer het protocol proefsleuven zou zijn gevolgd.

Het PvE zal voorafgaand aan de uitvoering worden getoetst en geaccordeerd door de sectie archeologie van de provincie Gelderland in overleg met de afdeling stadsontwikkeling gemeente Culemborg en diens adviseur inzake archeologie.

Voor vragen over dit advies kan contact opgenomen worden met de regioarcheoloog, dhr. H.J. van Oort.